

Nr 252.

Av herr **Björck**, *angående ändrade grunder för understöd till skolbibliotek.*

I kungl. propositionen angående ändrade grunder för understöd åt folkbiblioteksväsendet (nr 141) föreslås en omorganisation i fråga om understöden till folkbibliotek och studiecirkelbibliotek men ingen reglering av anslagen till skolbibliotek.

En nyordning även på detta område är emellertid i hög grad av behovet påkallad.

För närvarande utgår understöd till följande arter av skolbibliotek med lägst 15 kronor och högst 150 kronor, för år räknat

till skoldistrikt, styrelse för högre folkskola, kommunal mellanskola eller under statens kontroll stående småskoleseminarium för upprättande och underhåll av ett skolbibliotek eller ett system av sådana (centralbibliotek med filialer);

till skoldistrikt med statsunderstött skolbibliotek för upprättande och underhåll av en boksamling för fortsättningsskolan såsom särskild avdelning av skolbiblioteket;

till styrelse för statsunderstödd lärlingsskola, yrkesskola, verkstads-skola, ettårig handelsskola eller hushållsskola, för upprättande och underhåll av ett skolbibliotek, varvid dock, där beträffande viss kommun statsunderstöd anses böra tillkomma kommunen tillhöriga skolor av mer än en av de under denna punkt angivna skolformer, understödet skall utgå till en för samtliga dessa skolor gemensam biblioteksstyrelse med lägst 15 kronor och högst 150 kronor för varje skolform; samt (från och med i år)

till styrelse för under statens kontroll stående folkhögskola eller lantmannaskola för upprättande och underhåll av ett skolbibliotek, varvid dock, där folkhögskola och lantmannaskola äro förlagda på samma plats med gemensamma lokaler, understödet skall utgå till en för dessa båda skolor gemensam biblioteksstyrelse med lägst 15 kronor och högst 150 kronor för varje skolform.

I sitt betänkande med utredning och förslag angående det fria och frivilliga folkbildningsarbetet gjorde *folkbildningssakkunniga* följande allmänna uttalande om bibliotekets betydelse för skolan.

»En allmän pedagogisk erfarenhet torde vara, att barnens 'fria läsning' inom vissa gränser är till den allra största hjälp för skolans arbete. Den underlättar själva läsfärdighetens inhämtande. Den kan ge mera levande innehåll åt lärobokens framställning. Återgivna i skönlitterär form ha de historiska tilldragelserna och personligheterna ofta lättare att väcka barnens intresse; natur, folkliv och kulturförhållanden framträda åskådligare. Ett för lärjungarna tillgängligt, någorlunda välförsett bibliotek är — det bör särskilt understrykas — ett utmärkt hjälpmedel för den uppfostran till självverksamhet, som måste anses vara en av skolans viktigaste uppgifter. Det rena läxläsandet torde till och med i ett och annat fall med fördel kunna ersättas av lärjungarnas egna efterforskningar i bibliotekets böcker. På vissa håll, t. ex. i några danska skolor, har man i detta avseende gått mycket långt och anser sig hava haft gynnsamma resultat. Biblioteket lämnar slutligen friare fält än skolan åt lärjungarnas olika individualiteter att göra sig gällande. Det kan därför hjälpa de unga att komma till klarhet över sina intressen och för dem underlätta det framtida valet av levnadsyrke.

För det självbildningsarbete, som kräves efter slutad skolgång, är det å andra sidan av utomordentlig betydelse, att barnen redan under skoltiden ha lärt sig, vad ett bibliotek kan giva, att de fått intresse för böcker och läsning och vant sig vid att på egen hand hämta kunskap ur böckerna. Den, som i barndomen lärt sig använda biblioteket, har lättare att finna vägen dit även som vuxen.

Att barnen få tillgång till bibliotek är därför både ur skolundervisningens och ur folkbildningsarbetets synpunkt ett intresse av den allra största vikt.»

Sakkunniga ingingo emellertid ej på någon närmare utredning angående frågan om skolbiblioteket och dess organisation utan inskränkte sig i fortsättningen till att göra vissa allmänna uttalanden rörande förhållandet mellan skolan och folkbiblioteket. Sakkunniga uttalade därjämte som sin uppfattning, att skolbiblioteksfrågan enligt deras mening borde kunna överlämnas till skolöverstyrelsen att utreda.

En dylik utredning verkställdes också av *skolöverstyrelsen* i samband med dess den 14 oktober 1924 avgivna yttrande angående folkbildnings-sakkunnigas betänkande.

Överstyrelsen föreslog därvid en höjning av de nu utgående maximumanslagen. För bibliotek vid högre folkskola, kommunal mellanskola, folkhögskola, småskoleseminarium, lärlingsskola, yrkesskola, verkstadsskola, ettårig handelsskola och hushållsskola begärdes en ökning av maximum från 150 till 300 kronor. Vad angår anslagen till skoldistriktet för bibliotek vid folk- och fortsättningsskolor borde enligt överstyrelsens mening ett betydligt högre anslagsmaximum fixeras, som av överstyrelsen föreslogs till 1,000 kronor per skoldistrikt.

Vad skoldistriktet beträffar föreslogs, liksom i fråga om folkbibliotek med ett statsbidrag om över 400 kronor, en uppdelning av statsunderstödet i ett grundunderstöd och två tilläggsunderstöd, av vilka senare det ena skulle avse läsrum respektive handboksamling, det andra avlöning åt egentlig bibliotekspersonal. Överstyrelsen föreslog, att bestämmelserna för folkbibliotek i stort sett oförändrade skulle gälla även för skolbibliotekens vidkommande.

Vidare föreslog överstyrelsen, att bland de statsanslagsberättigade skolbiblioteken skulle inskjutas en ny kategori — bibliotek vid uppfostringsanstalter för vanartade och i sedligt avseende försummade barn — med högst 300 kronor i statsanslag.

Överstyrelsen motiverade sitt förslag bland annat på följande sätt:

»I åtskilliga av de yttranden, som inkommit från representanter för folkskolan, har starkt framhållits behovet av en förhöjning av statsanslagen för skolbiblioteken, och i samband därmed påyrkats en omläggning av villkoren för deras utgående snarast möjligt och helst samtidigt med lösningen av folkbiblioteksfrågan.

Med avseende på de linjer, som därvidlag borde följas, uttalar *Sveriges allmänna folkskollärareförenings centralstyrelse* som sin uppfattning, att 'huvudfaktorerna för ett gott arbete äro i skolbiblioteket liksom i andra bibliotek: boksamling, bibliotekarie och bibliotekslokal', och med hänsyn härtill förordas statsanslagets utgående till skolbiblioteken liksom i fråga om folkbiblioteken under hänsynstagande till dessa faktorer genom anslagets fördelning i grundunderstöd och särskilda tilläggsanslag för på visst sätt kvalificerat arbete. I samband med det ifrågasatta tilläggsunderstödet för läsrum och handboksamling framhålles det som önskvärt, att statsbidrag kan erhållas till en för läraren avsedd handboksamling.

Liknande önskemål framfördes i en resolution vid *sjuttonde allmänna svenska folkskolläraremötet i Stockholm 1924*. Resolutionen lyder: '1. Mötet uttalar som sin mening, att skolbiblioteken böra utvecklas till att bli en verklig faktor i undervisningen och ett hjälpmedel vid uppfostran till självverksamhet och självstudier. Därför bör också skolbibliotek vara obligatoriskt vid varje folkskola. 2. För att möjliggöra detta bör staten kraftigare än hittills stödja och främja biblioteksverksamheten dels genom väsentligt höjda statsbidrag, dels genom bestämmelse, att någon av konsulenterna i skolöverstyrelsen bör äga ingående kännedom om skolbibliotekens uppgift och arbetsmetoder. 3. Frågan om skolbibliotekens ställning i skolan, deras organisation och understödande bör lösas snarast möjligt och i varje fall ej senare än frågan om de allmänna biblioteken.'

Överstyrelsen har redan länge haft uppmärksamheten riktad på det kännbara behovet av ett kraftigare understödande av biblioteken vid läroanstalter av olika slag i vårt land. Det bör starkt understrykas, att ett

välutrustat skolbibliotek är en viktig och nödvändig förutsättning för att man skall kunna i undervisningsarbetet framkalla den självverksamhet från elevernas sida, som står som ett önskemål i våra dagars undervisning.»

Skolöverstyrelsen sämmanfattar de önskemål, som framförts, i följande punkter:

Skolbiblioteken böra göras obligatoriska.

Det nuvarande maximum bör höjas.

Statsbidragsvillkoren böra så avvägas, att de direkt befordra en mera kvalificerad biblioteksverksamhet.

Även vissa andra kategorier av skolbibliotek, än de i författningen nämnda, böra kunna komma i åtnjutande av statsbidrag ur anslaget till understöd av folkbiblioteksväsendet.

Överstyrelsen gör följande uttalande rörande de sålunda framförda önskemålen:

»Av dessa önskemål innebär det första — att skolbiblioteken skulle göras obligatoriska — en helt ny princip och är dessutom av den vittutseende beskaffenhet, att överstyrelsen — om också starka skäl otvivelaktigt kunna anföras för detsamma — anser att det bör ställas på framtiden.

De övriga önskemålen åter äro alla av den natur, att de ej kräva någon omfattande utredning. Det gäller här mycket påtagliga behov, och man kan vid deras tillgodoseende till stor del bygga på de principer, som folkbildningssakkunniga föreslagit i fråga om folkbiblioteken.

Enligt gällande författning utgår, såsom förut nämnts, statsbidrag för upprättande och underhåll av skolbibliotek dels till skoldistrikt (för bibliotek vid folk- och fortsättningsskolor), dels till styrelse för högre folkskola, kommunal mellanskola, folkhögskola, småskoleseminarium, lärlingskola o. s. v. Med hänsyn till anslagsbehovet råder givetvis en bestämd skillnad mellan dessa båda grupper. Vad den senare kategorien angår, ha hithörande skolor i regel relativt lågt lärjungeantal, och statsbidragsbehovet synes kunna tillgodoses, om man höjer maximum till 300 kronor. Vad åter skoldistriktet angår, äro dessa av ytterst växlande storlek. Vid sidan av små distrikt med en enda skola och ett fåtal elever finnas ju stora distrikt med ett stort antal skolor och med ända upp till flera tusen skolbarn. Ett statsbidrag, som ej får överstiga 150 kronor, blir utan egentlig betydelse i många fall, där man dock mer än väl skulle behöva den eggelse av det lokala intresset, som ligger i utsikten att kunna få ett statsbidrag, som något så när svarar mot storleken av bibliotekets uppgifter. Skäl skulle här kunna tala för att i likhet med vad som skett i Danmark föreslå, att maximigränsen måtte sättas vid 2,000 kronor. Överstyrelsen har dock ansett sig böra stanna vid ett belopp av 1,000 kronor per skoldistrikt. De skilda maxima för fortsättningsskolans och folkskolans bibliotek skulle härmed bortfalla.

I fråga om de bibliotek, där maximum är föreslaget så lågt som till 300

kronor, synes man — huru viktigt det än må vara att dessa bibliotek tillgodose behovet av läsrum och handboksamling — dock ej, lika litet som beträffande folkbibliotek med statsbidrag av motsvarande storlek, böra göra någon skillnad mellan mer eller mindre kvalificerade bibliotek, utan synes statsbidraget här böra under alla förhållanden kunna utgå med samma belopp som ortsbidraget upp till 300 kronor.

Vad skoldistriktet beträffar kunna däremot vägande skäl anföras för att statsbidraget ej under alla förhållanden bör utgå med samma belopp som ortsbidraget upp till det föreslagna maximum, utan att man här, liksom i fråga om folkbibliotek med över 400 kronor i statsbidrag, uppdelar statsunderstödet i ett grundunderstöd och två tilläggsunderstöd, av vilka senare det ena skulle avse läsrum respektive handboksamling, det andra avlöning åt egentlig bibliotekspersonal. Betydelsen för undervisningen av en efter skolans behov lämpad handboksamling, respektive i skolan befintligt läsrum, är så stor, att det måste anses vara till avgjort gagn för skolan, om statsbidragsvillkoren så avvägas, att de inom kommuner, där ortsbidraget överstiger 400 kronor, direkt uppmuntra till anskaffande av handboksamling, respektive läsrum. Arbetet med skolbibliotekets skötsel är å andra sidan — i de större skoldistriktet det här skulle gälla — så krävande, att det även i fråga om skolbibliotek kan vara av behovet påkallat att statens bidrag i viss utsträckning direkt avser utgifter för ersättning till bibliotekspersonalen. Härtill kommer slutligen att det ej kan anses lämpligt att göra allt för stor skillnad i fordringarna på skolbibliotek och folkbibliotek. Man kunde annars lätt riskera att en kommun, för att slippa från vissa krav, kallade sitt bibliotek för skolbibliotek, fastän det i verkligheten vore till uppgift och sammansättning huvudsakligen ett folkbibliotek.

I ett avseende synes man dock böra lindra villkoren för tilläggsunderstöden för ett skolbibliotek. Om det kommunala eller som kommunalt fungerande folkbiblioteket i kommunen uppfyller villkoren för tilläggsunderstöd för handboksamling, respektive läsrum och om detta bibliotek inrymmer en efter skolans behov avpassad handboksamling, som är lätt tillgänglig under undervisningstiden, t. ex. då folkbiblioteket är uppställt i skolhuset och en folkskollärare är bibliotekarie för detsamma, bör villkoret kunna anses uppfyllt, för att tilläggsunderstöd för handboksamling, respektive läsrum skall få utgå även till skolbiblioteket.

De önskemål, som framkommit om statsbidrag för en för lärarna avsedd handboksamling, torde kunna tillgodoses i den form, att en mindre del av bokanslaget får användas till anskaffning av litteratur, som kan vara till hjälp för lärarna vid undervisningen.»

Sedan 1924 har skolöverstyrelsen ej föreslagit annan ändring i sitt här refererade yttrande än att ytterligare vissa arter av anslagsberättigade skolbibliotek skulle tillkomma.

I petita till 1929 års riksdag gjorde överstyrelsen ånyo ett allmänt uttalande till förmån för en reglering av understöden även till skolbiblioteken av följande innehåll:

»Som överstyrelsen i sitt yttrande över folkbildningssakkunnigas betänkande framhållit, är ett välutrustat skolbibliotek en viktig och nödvändig förutsättning för att man skall kunna i undervisningsarbetet framkalla den självverksamhet från barnens sida, som utgör ett så centralt moment i våra dagars undervisning.

De skäl, som tala för en närmare anknytning av skolundervisningen till biblioteken i de högre allmänna läroverken och därmed också för ökade anslag åt dessas bibliotek och som i samband med skolreformens genomförande bland annat upprepade gånger framförts av riksdagen, äga givetvis samma bärkraft också i fråga om andra skoltypers bibliotek. Att dessa skärpta krav på biblioteken måste leda till ökat anslagsbehov är utan vidare påtagligt. Skolbibliotekens anslag ha i själva verket också varit så lågt tilltagna, att de i synnerligen många fall ej tillåtit inköp av litteratur i olika ämnen i en tillnärmelsevis tillräcklig omfattning och att det torde höra till undantagsfallen, att biblioteken i fråga om en uppslagsboksamling äro så utrustade, att anvisningar i gällande undervisningsplaner om utnyttjandet av denna boksamling kunnat så som önskligt varit realiserat. Hur ringa hjälp ett statsanslag om 150 kronor utgör för t. ex. ett skoldistrikt med ett flertal skolor i skilda delar av distriktet, torde i själva verket vara utan vidare påtagligt.»

Överstyrelsen föreslog emellertid som alternativ till sitt förslag om ett realiserande av omorganisationen i alla dessa delar, att i händelse av en successiv reglering anslag för budgetåret 1929—1930 skulle anvisas endast till bibliotek vid skolyper, som redan åtnjuta understöd, under det att frågan om anslag till bibliotek vid övriga skolyper skulle uppskjutas till därpå följande budgetår.

I kungl. propositionen angående ändrade grunder för understöd åt folkbiblioteksväsendet (nr 141) har emellertid frågan om en omreglering av skolbiblioteksanslagen helt skjutits åt sidan. Motiveringen är följande: »Hur behjärtansvärt jag än finner det vara att söka få till stånd en nyreglering även på detta område, ser jag mig av statsfinansiella skäl förhindrad att för närvarande tillstyrka åtgärder i detta syfte. Frågan om skolbiblioteken synes mig ej heller stå i det nära samband med folkbiblioteksfrågan, att det är av avgörande betydelse, att en nyreglering på dessa områden samtidigt äger rum. Emellertid är min förhoppning, att skolbiblioteksfrågan ej skall behöva allt för länge vänta på sin lösning.»

Det synes mig i hög grad beklagligt, om, i enlighet med den kungl. propositionen, en reglering av anslagen till skolbibliotek skall uppskjutas ännu ett år.

Vilken vikt man i våra dagar tillmäter skolbiblioteken visar sig redan

vid ett studium av *gällande stadgar och undervisningsplaner*. 1919 års undervisningsplan för folkskolan utgår t. ex. från såsom en given sak att varje skola äger sitt eget bibliotek, till vilket barnen kunna hänvisas. Planen föreskriver om bibliotekets plats i undervisningen bland annat följande:

»Lärjungarnas läsning på egen hand bör på lämpligt sätt uppmuntras och ledas. Detta kan ske särskilt därigenom, att barnen vänjas vid att använda skolans bibliotek. I synnerhet på de lägre stadierna böra barnen av läraren erhålla anvisning på böcker eller stycken i böcker, som lämpa sig att av dem läsas på egen hand. För att uppmuntra till sådan läsning kan det vara lämpligt, att enskilda barn få vid passande tillfällen inför kamraterna redogöra för intressanta stycken, som de läst i någon bok.»

Alldeles särskilt understrykes vikten av att man har bekväm tillgång till uppslagsböcker:

»Under de sista åren böra barnen vänjas att, då tillfälle erbjuder sig, i tillgängliga böcker taga reda på sakförhållanden, händelser, namn, årtal, sifferuppgifter o. d., som kunna vara erforderliga för att utreda och belysa något, som förekommit vid undervisningen eller står i nära samband därmed. För detta ändamål böra, då förhållandena sådant medgiva, uppslagsböcker och utförligare läroböcker vara för lärjungarna lätt tillgängliga.»

För fortsättningsskolornas vidkommande framhåves i stadgan den 16 september 1918 kravet på självverksamhet i uttryck, som tydligt ange, att elevernas fostran till fria bokliga studier måste få ett betydande utrymme i dessa skolor. När det gäller undervisningen i modersmålet, säges uttryckligen syftet vara »att bereda lärjungarna tillfälle till läsning av goda, i främsta rummet svenska författare och därigenom giva näring och lyftning åt deras tanke- och känsloliv, odla deras smak samt väcka deras intresse för bildande läsning». De fria studiernas betydelse framhåves också genom föreskriften om att tillfälle bör beredas lärjungarna att under skolans ledning organisera sig till mer eller mindre självstyrda kamratliga sammanslutningar, däribland även läsecirklar.

Redan i dessa föreskrifter, som lämnats vid 1918—1919 års reglering i fråga om vissa skoltyper, har alltså bibliotekens betydelse kraftigt inskräpts. Under senare år har en stark strävan framträtt att vid undervisningen söka i mån av resurser förverkliga de sålunda i gällande bestämmelser uppställda kraven. Att dessa nu fullt slagit igenom, framgick tydligt vid behandlingen av *senaste skolreformen*. I samband med dennas genomförande underströks från statsmakternas sida — med särskild hänsyn till läroverken — bibliotekets centrala plats i barnens skolarbete. I propositionen nr 116 till 1927 års riksdag framhölls, att en maktpåliggande uppgift för den nutida skolan vore att fostra de unga till ett självständigt bruk av boken, både uppslagsböcker och andra böcker, samt att denna

del av undervisningen bleve av verklig betydelse för en rationell läggning av arbetet först, när den i främsta rummet inriktades på att anvisa lärjungarna utgångspunkter och medel att på egen hand arbeta sig fram till nytt vetande. En sådan ordning förutsatte emellertid tillgång till ett icke alltför torftigt bibliotek med därtill anslutet lärum. Med anledning av detta statsrådsyttrande samt vissa motioner förklarade riksdagen, att den med hänsyn till den ändrade organisationen av gymnasiet och i betraktande av den omläggning av arbetet därstädes, som därur måste följa, ansåge, att frågan om bättre utrustade läroverksbibliotek och anordnande av särskilda studierum vore av den största betydelse för resultatet av skolans arbete, och riksdagen förutsatte, att nu berörda angelägenheter komme att av Kungl. Maj:t i möjligaste mån beaktas vid utformandet och fullföljandet av den nya läroverksorganisationen.

De åtgärder, som sedan detta riksdagens uttalande gjorts vidtagits för ett utvecklande av läroverkens bibliotek, äro dels anvisandet av ökade biblioteksanslag, dels införandet av föreskrifter i den nya läroverksstadgan, som i långt högre grad än tidigare inskräper skolbibliotekens betydelse.

Redan i de »allmänna grunder för undervisningen», som lämnas i § 46, ingår sålunda en direkt hänvisning till skolbiblioteket: »Vid undervisningen må, i den utsträckning förhållandena medgiva, lärjungarna för fullgörandet av sina uppgifter hänvisas till lämpliga arbeten i läroverkets bibliotek. I samband härmed skall tillses, att lärjungarna erhålla övning i att använda uppslagsböcker och även i övrigt utnyttja de kunskapskällor och tillfällen till bildande läsning, som biblioteket kan erbjuda.»

Otvivelaktigt är, att de synpunkter, som tagit sig uttryck i här antydda uttalanden och beslut av statsmakterna i samband med skolreformens genomförande, med samma skäl kunna anföras till förmån för ett kraftigare stöd åt skolbiblioteken vid andra skolyper.

Om skolbiblioteket skall kunna fylla sin viktiga uppgift att å ena sidan tjäna undervisningens behov, å andra sidan ge barnen intresse för böcker och läsning samt vana vid att på egen hand hämta kunskap ur böckerna, måste det omfatta dels en vald samling uppslagsböcker i olika fack, dels utlåningsböcker lämpade både för studier i anslutning till undervisningen och för »fri läsning» i inskränkt mening. Att de nu utgående anslagen äro alltför låga härför är, som av skolöverstyrelsen framhållits, uppenbart. Det ligger t. ex. i öppen dag, att 150 kronor utgör ett försvinnande litet belopp i jämförelse med behovet för ett skoldistrikt på landet med flera tiotal skolor.

Ett förverkligande av skolöverstyrelsens ovan relaterade förslag skulle otvivelaktigt ge ett kraftigt stöd åt strävandena för en modernisering i det avseende varom här är fråga på många platser, där för närvarande ekonomiska svårigheter lägga hinder i vägen härför.

Jag har alltså velat hemställa om, att riksdagen måtte fatta beslut om

en omorganisation av understöden till skolbibliotek i huvudsaklig överensstämmelse med skolöverstyrelsens förslag med de smärre jämkningar, som äro önskvärda för vinnande av överensstämmelse i möjligaste mån med de föreskrifter, som enligt propositionen skulle gälla för folkbiblioteken. Dock synes mig överstyrelsens förslag på en punkt mindre lämpligt. Överstyrelsen har, som ovan nämnts, föreslagit, att för skoldistriktens bibliotek tilläggsunderstöd för handboksamling respektive läsrum borde utgå ej blott om skolbiblioteket för egen del uppfyllde villkoren härför utan även i de fall, då i skoldistriktet funnes ett kommunalt eller som kommunalt fungerande folkbibliotek, som åtnjöte tilläggsunderstöd för läsrum respektive handboksamling, för så vitt detta bibliotek inrymde en för skolans behov avpassad och i sammanhang med undervisningen lätt tillgänglig handboksamling. En sådan bestämmelse synes dels mindre lyckligt avfattad, dels onödig. Överstyrelsen har givetvis velat undvika att framkalla inrättandet av dubbla handboksamlingar i samma lokal. Samma syfte synes mig kunna vinnas utan en dylik föreskrift. Förste bibliotekskonsulenten är givetvis oförhindrad att godkänna handboksamlingar för ett folkbibliotek och ett skolbibliotek, som äro uppställda i samma lokal, ej blott då var och en av dem är allsidigt och väl sammanfattat utan även då de tillsammans kunna anses fylla de anspråk, som ur olika synpunkter kunna ställas på dem.

Kostnaden för en ökning av anslagen i enlighet med skolöverstyrelsens förslag har av denna för de bibliotekstyper, som för närvarande åtnjuta understöd, beräknats till 45,000 kronor för helår. För övergångsåret skulle erfordras hälften av denna summa eller 22,500 kronor. Någon höjning av anslaget för budgetåret 1929—1930 med hänsyn härtill synes emellertid ej behöfligt. Skolöverstyrelsens kalkyl i fråga om det samlade understödet för folkbiblioteksväsendet slutar på siffran 760,000 kronor. Kungl. Maj:t räknar med samma belopp, fastän frågan om omreglering av anslagen till skolbiblioteken ej medtagits. Då intet skäl anförts för ett frångående av överstyrelsens beräkning, torde emellertid beloppet 760,000 kronor vara under alla förhållanden fullt tillräckligt.

I likhet med vad i kungl. propositionen skett i fråga om folkbiblioteken, vill jag här lämna en i punkter uppställd *sammanfattning* av de föreslagna grunderna för statens understödjande av skolbiblioteken.

1.

Understöd av statsmedel må med belopp av lägst 15 kronor och högst 1,000 kronor, för år räknat, utgå till skoldistrikt för upprättande och underhåll av ett skolbibliotek eller system av bibliotek (huvudbibliotek med filialer).

2.

Understöd av statsmedel må i nedannämnda fall med belopp av lägst 15 kronor och högst 300 kronor, för år räknat, utgå för upprättande och underhåll av skolbibliotek,

a) till styrelse för högre folkskola, kommunal mellanskola eller under statens kontroll stående småskoleseminarium,

b) till styrelse för statsunderstödd lärlingsskola, yrkesskola, verkstads-skola, ettårig handelsskola eller hushållsskola, varvid dock, där beträffande viss kommun statsunderstöd anses böra tillkomma kommunen tillhöriga skolor av mer än en av de under b angivna skolformer, understödet skall utgå till en för samtliga dessa skolor gemensam biblioteksstyrelse med lägst 15 kronor och högst 300 kronor för varje skolform,

c) till styrelse för under statens kontroll stående folkhögskola eller lantmannaskola, varvid dock, där folkhögskola och lantmannaskola äro förlagda på samma plats med gemensamma lokaler, understödet skall utgå till en för dessa båda skolor gemensam biblioteksstyrelse med lägst 15 och högst 300 kronor för varje skolform.

3.

För utgående av de ovan i punkterna 1—2 omnämnda understöden skola följande villkor gälla:

a) Tillskott av andra än statsmedel (s. k. ortsbidrag) skall för det år, för vilket statsunderstöd sökes, lämnas för bibliotekets utveckling och vård. Ortsbidraget skall utgå kontant och avse verkliga utgifter. För kostnadsfritt upplåten lokal må dock på av skolöverstyrelsen närmare föreskrivna villkor i ortsbidraget inräknas ett belopp, som kan anses motsvara skälig hyra, vilket belopp emellertid ej får överstiga det kontanta ortsbidraget. Anslag till bestridande av lokalkostnad, däri inbegripna utgifter för lokalens uppvärmning, belysning och renhållning, må i intet fall medräknas, därest icke lokalen är avsedd enbart för biblioteket.

b) Bokinköp till skolbibliotek skall tillgodose lärjungarnas behov, dock må en mindre del av bokanslaget användas till anskaffning av litteratur, som kan vara till hjälp för lärarna vid undervisningen.

Under inga förhållanden må med skolbibliotek införlivas andra skönlitterära arbeten än sådana, som kunna anses lämpliga för ungdom.

c) Skolbibliotek skall hållas tillgängligt under lästerminerna regelbundet minst en gång i veckan samt under ferierna på tider, som vederbörande styrelse äger att bestämma.

d) Biblioteket skall i övrigt i tillämpliga delar vara underkastat samma bestämmelser i avseende på statsunderstödet utgående, bibliotekarie, lokal, utlåning, försäkring, bokbestånd, inspektion, böckers avhändande från biblioteket m. m., som äro stadgade i punkt 4 av bestämmelserna angående understödjande av folkbiblioteksväsendet.

e) Biblioteket skall vara skyldigt att underkasta sig den kontroll och de villkor, som i övrigt av skolöverstyrelsen prövas nödiga och lämpliga.

4.

Statsunderstöd till de i punkt 1 omnämnda biblioteken må utgå dels som allmänt grundunderstöd, dels ock i de fall, då vederbörande bibliotek uppfyller därför stadgade särskilda villkor, som tilläggsunderstöd. Därvid skola i tillämpliga delar gälla de föreskrifter, som i punkterna 4—9 av bestämmelserna angående understödjande av folkbiblioteksväsendet äro stadgade.

5.

Statsunderstöd till de i punkt 2 omnämnda biblioteken må utgå med högst lika stort belopp som ordsbidraget.

Med stöd av vad ovan anförts, får jag härmed hemställa,
att riksdagen måtte besluta, att ur anslaget till folk-
biblioteksväsendet må utgå understöd till skolbiblioteken
efter i huvudsak de grunder, som ovan angivits.

Stockholm den 6 mars 1929.

Wilhelm Björck.

